

TARIFFNEMNDA

PROTOKOLL 3/2016 – TARIFFNEMNDAS VEDTAK 23. SEPTEMBER 2016 OM FORTSATT DELVIS ALLMENNGJØRING AV LANDSOVERENSKOMSTEN FOR ELEKTROFAGENE

Innledning

Saken gjelder videreføring av allmenngjøring av Landoverenskomsten for elektrofagene. Det vises til forskrift om delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene 3. februar 2015 nr. 394. Tariffnemnda har mottatt til behandling LOs begjæring av 8. juni 2016 om fortsatt allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene. Nemnda hadde begjæringen til behandling i møte 17. juni 2016 og besluttet å sende saken på høring. I møte 23. september 2016 fattet nemnda vedtak om fortsatt allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene.

I begjæringen viser LO til at allmenngjøringen for Landsoverenskomsten for elektrofagene trådte i kraft 1. mai 2015, og dermed har vært virksom i en begrenset periode. De samme forholdene som lå til grunn for den opprinnelige begjæringen gjør seg fortsatt gjeldende. I begjæringen fremlegges til illustrasjon tre arbeidsavtaler tilknyttet arbeid ved to ulike verft som har avtalt et lavere lønnsnivå enn allmenngjort lønn. LO anfører i begjæringen at ovennevnte viser at Arbeidstilsynet ved tilsyn 12. juni 2015 avdekket lønninger som lå vesentlig lavere enn allmenngjort nivå. LO viser for øvrig til forutsetningene i Ot.prp.nr 88(2008-2009) side 27-29 og Innst. O. nr. 131 (2008-2009) side 10 og til Tariffnemndas praksis.

Høringsrunden

LOs begjæring om fortsatt allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene ble sendt på høring den 30. juni med svarfrist 9. september 2016. LO har i høringsrunden ingen merknader utover det som er anført i begjæringen.

NHO mener at dokumentasjonskravet ikke er oppfylt da det i den foreliggende begjæringen kun er vist til de samme forhold som lå til grunn i den opprinnelige begjæringen. Utover dette er det et meget beskjedent materiale som er lagt frem for å underbygge behovet for fortsatt allmenngjøring. Det kun er vist til *to* arbeidsavtaler som er fremskaffet ved *ett*

tilsyn fra Arbeidstilsynet. NHO støtter ikke et krav om fortsatt allmenngjøring for elektrofagene.

Norsk olje og Gass og Nelfo støtter NHOs høringssvar. Nelfo mener at det fremlagte materialet er svært beskjedent.

Arbeidstilsynet viser i sin høringsuttalelse til at de har gjennomført 89 tilsyn i elektrobransjen i perioden 2014 til august 2016. Resultatene viser at Arbeidstilsynet så langt i størst grad har ført kontroll med allmenngjort lønn og dekning av reise, kost og losji. Arbeidstilsynet finner avvik i ett av tre tilsyn hvor disse forholdene er kontrollert. Samlet sett varierer avviksgraden på de ulike kontrollpunktene mellom 30 prosent og 43 prosent. Dette er høye tall, men her ligger det forholdsvis få tilsyn til grunn. Arbeidstilsynet finner relativt sett hyppige avvik i tilsynene hvor allmenngjøringsbestemmelsene blir kontrollert. I sum mener Arbeidstilsynet at tilsynsregisteringer indikerer et behov for fortsatt allmenngjøring for elektrofagene.

Petroleumstilsynet viser til sitt høringssvar vedrørende begjæringen om fortsatt allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge, hvor det påpekes at tariffpartenes disposisjoner knyttet til tariffavtalens virkeområde skaper utfordringer for tilsynet i håndhevingen av regelverket. Konkret knytter dette seg til at tariffpartene har blitt enige om å overføre grupper av fag (ISO-fagene) fra Fellesoverenskomsten for byggfag til Industriooverenskomsten/VO delen for skips- og verftsindustrien. Slik Petroleumstilsynet ser det skaper dette uklarhet rundt hvilke fag som skal omfattes av forskriften for byggeplasser. Tilsynet skriver i sitt høringssvar at dersom samme problemstilling er relevant for elektrofagene, vil det være et tilsvarende behov for klargjøring av virkeområdet for forskriften om allmenngjøring for elektrofagene.

Finansdepartementet har inngitt en felles høringsuttalelse for allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene, Industriooverenskomsten/VO-delen i skips- og verftsindustrien og Fellesoverenskomsten for byggfag. Finansdepartementet viser til at allmenngjøring av tariffavtaler skal motvirke svært lave lønninger i en del bransjer. Studier tyder på at allmenngjorte avtaler har dempet den lønnsreduserende effekten av økt arbeidsinnvandring, og har løftet en del lavlønte over den lovfestede minstesatsen i avtalene. Samtidig har allmenngjøringsordningen noen problematiske sider, herunder at den kan øke kostnadsnivået i virksomhetene. Særlig i bransjer med liten avtaledekning, kan allmenngjøring bidra til at lønnsnivået for uorganiserte bedrifter øker, også for norske arbeidstakere. Høyere lønnsnivå betyr isolert sett lavere lønnsomhet og redusert etterspørsel etter både norske og utenlandsk arbeidstakere. Det kan særlig ramme arbeidstakere med lav produktivitet, og særlig i perioder der konjunktorene er svake. Det har vi sett tegn til den senere tiden, med klart høyere ledighet for arbeidsinnvandrere enn for majoritetsbefolkningen. Finansdepartementet skriver at det er viktig at Tariffnemnda foretar en helhetsvurdering i de enkelte sakene, der ønsker om videreføring veies opp mot eventuelle uheldige konsekvenser for allmenngjøring.

Justis- og beredskapsdepartementet og *Utenriksdepartementet* har ingen merknader.

Videreføring av allmenngjøring – Tariffnemndas vurderinger

Tariffnemndas flertall finner ut fra en samlet vurdering av dokumentasjonen av forholdene i bransjen som er lagt fram i LOs begjæring 8. juni 2016, dokumentasjonen fremkommet i høringsrunden og sakens opplysninger for øvrig, at vilkårene for allmenngjøring er til stede. Nemnda har særlig lagt vekt på Arbeidstilsynets beskrivelse av forholdene i bransjen. Nemnda viser også til at forskriften kun har virket i kort tid.

For å opplyse saken ytterligere har Tariffnemnda innhentet et notat fra Samfunnsøkonomisk Analyse av om grunnlaget for allmenngjøring fortsatt er tilstede¹. Nemndas flertall viser til at det fremgår av notatet fra Samfunnsøkonomisk Analyse at de drivkreftene som har bidratt til sosial dumping og lavlønnskonkurranse, som tilgangen på arbeidskraft med lave lønnskrav, svakere lønnsomhet og fallende organisasjonsgrad, fortsatt er til stede og trolig har blitt forsterket siden forrige allmenngjøringsvedtak. Etter Samfunnsøkonomisk Analyses vurdering er det derfor stor sannsynlighet for at utenlandske arbeidstakere vil oppleve en svekkelse av lønns- og arbeidsvilkårene sammenlignet med norske arbeidstakere dersom allmenngjøringsforskriften ikke videreføres.

Tariffnemndas medlem Margrethe Meder er ikke enig i at vilkårene for allmenngjøring er tilstede, og viser til at det ikke er dokumentert at allmenngjøring er nødvendig for å oppfylle formålet med loven. Det vises til dissens i tidligere vedtak.

Unntak fra allmenngjøringsforskriftenes virkeområde

Tariffnemnda har blitt gjort oppmerksom på at det kan være uklart hvordan forskriftenes virkeområdebestemmelse skal forstås i situasjoner der tariffpartene har blitt enige om å overføre grupper av virksomheter fra den tariffavtalen som ligger til grunn for forskriften til en annen tariffavtale. Problemstillingen er reist av tilsynsmyndighetene. Etter det Tariffnemnda har fått opplyst, oppstår imidlertid slike situasjoner nokså sjelden.

Tariffpartene står i utgangspunktet fritt til foreta slike disposisjoner. Allmenngjøringsforskrifter bygger alltid på en tariffavtale, og det er etablert praksis at ved tvil om tolkningen av forskriften skal det ses hen til den underliggende tariffavtalen. På denne bakgrunn er det Tariffnemndas vurdering at partenes felles beslutninger om hvem tariffavtalen skal gjelde for, også må få betydning for allmenngjøringsforskriftenes virkeområde.

Tariffnemnda legger derfor til grunn at dersom en arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjon med innstillingsrett beslutter at arbeidstakere ved bestemte bedrifter skal få sine lønns- og arbeidsvilkår regulert av en annen tariffavtale enn den som lå til grunn for forskriften da denne trådte i kraft, vil allmenngjøringsvedtaket ikke lenger kommer til anvendelse for de arbeidstakere som omfattes av overføringen til annen tariffavtale. Det legges til grunn at arbeidstakere som omfattes av overføring til en annen tariffavtale i forskriftens virketid, i praksis vil være sikret tilnærmet likeverdige lønns- og arbeidsvilkår som tidligere.

For at tilsynsmyndighetene skal kunne føre tilsyn med forskriften på en effektiv måte, må de gjøres kjent med tariffpartens beslutninger om å overføre grupper fra en tariffavtale til en annen. Partene bør derfor umiddelbart underrette de aktuelle tilsynsmyndighetene om slike beslutninger.

¹ Notat fra Samfunnsøkonomisk Analyse til Tariffnemnda 23. september 2016 *Forutsetninger for allmenngjøringsvedtak i elektrofagene og skips- og verftsindustrien* [[Lenke](#)].

Tariffnemndas vedtak

Med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. har Tariffnemnda truffet vedtak om videreføring av allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene.

Tariffnemndas vedtak innebærer at forskriften om delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene videreføres uten endringer, men med justerte lønnssetser.

For nærmere omtale og begrunnelse for forskriften for øvrig vises til Tariffnemndas opprinnelige vedtak 3. februar 2015 om delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene.

Oslo, 23. september 2016

Johan Kr. Øydegard

Steinar Holden

Giuditta Cordero-Moss

Knut Bodding

Margrethe Meder

Forskrift om delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene

Fastsatt av Tariffnemnda 23. september 2016 med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. § 3

Kap. I. Innledende bestemmelser

§ 1. Grunnlaget for allmenngjøring

Forskriften er fastsatt på grunnlag av Landsoverenskomsten for elektrofagene 2016-2018 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og Nelfo på den ene siden og Landsorganisasjonen i Norge og EL & IT Forbundet på den annen side.

§ 2. Virkeområde og gjennomføringsansvar

Forskriften gjelder for bedrifter som utfører installasjon, montasje og vedlikehold av elektriske anlegg for automatisering, data, telekommunikasjon o.l. Forskriften gjelder for arbeidstakere som utfører slikt arbeid i slike bedrifter.

Forskriften gjelder ikke for petroleumsvirksomheten til havs.

Med faglært arbeidstaker menes arbeidstaker med offentlig godkjent fagbrev, DSB godkjenning eller tilsvarende utdanning innenfor det fagfelt arbeidstaker utfører arbeid.

Forskriften gjelder ikke lærlinger og personer på arbeidsmarkedstiltak.

Arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomhet som utfører arbeidsoppdrag som nevnt i første ledd skal sikre at bestemmelsene i forskriften gjennomføres.

Kap. II. Lønns- og arbeidsvilkår

§ 3. Lønnsbestemmelser

Arbeidstakere som utfører installasjon, montasje og vedlikehold av elektriske anlegg for automatisering, data, telekommunikasjon og lignende, jf. § 2, skal ha en lønn per time på minst:

- a) kr 207,29 for faglærte som utfører fagarbeid.
- b) kr 180,35 for øvrige arbeidstakere.

Ved skiftarbeid skal det beregnes kompensasjon av minste timelønn i første ledd på:

- a) 17 % ved toskiftsarbeid.
- b) 27,3 % ved treskiftsarbeid.

§ 4. *Regulering av lønn i forskriftens virketid*

Tariffnemnda kan endre satsene i § 3 som følge av tariffrevisjoner.

§ 5. *Utgifter til reise, kost og losji*

For arbeidsoppdrag hvor overnatting utenfor hjemmet er nødvendig, skal arbeidsgiver etter nærmere avtale dekke nødvendige reiseutgifter ved arbeidsoppdragets begynnelse og slutt, og for et rimelig antall hjemreiser.

Før arbeidsgiver sender arbeidstaker på oppdrag utenfor sitt hjemsted, skal det være avtalt ordninger vedrørende kost og losji. Arbeidsgiver skal som hovedregel sørge for kost og losji, men fast diettsats, betaling etter regning e.l. kan avtales.

Kap. III. Fravikelighet m.m.

§ 6. *Fravikelighet*

Forskriften kommer ikke til anvendelse dersom arbeidstaker samlet sett er omfattet av gunstigere lønns- og arbeidsvilkår etter avtale eller etter det lands rett som ellers gjelder for arbeidsforholdet.

Kap. IV. Ikrafttreden m.m.

§ 7. *Ikrafttreden og opphør*

Forskriften trer i kraft straks.

Forskriften opphører å gjelde 1 måned etter at Landsoverenskomsten for elektrofagene mellom LO og NHO 2016-2018 blir avløst av ny tariffavtale eller hvis Tariffnemnda treffer nytt vedtak om allmenngjøring av tariffavtalen, jf. allmenngjøringsloven § 7.

Forskrift 3. februar 2015 nr. 394 om delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene oppheves straks.